

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, ponedeljek 11. septembra 1939

Cena posamezni številki din 150

Tudi naše zahteve

Na skupni seji hrvatskih gospodarskih zbornic je bila sprejeta resolucija, ki vsebuje vse glavne zahteve hrvatskih gospodarskih ljudi in ki se more označiti kot hrvatski gospodarski program. Niti najmanj ne preseneča, da je bila ta spomenica sestavljena baš sedaj, ker je pač ob pričetku izvajanja politike sporazuma samo po sebi umevno, da hrvatski gospodarski ljudje opozore na najbolj nujne potrebe hrvatskega gospodarstva.

Spomenica tudi ne vsebuje nikakih zahtev, ki bi pomenile presenečenje, temveč so naravna posledica posebnega položaja, ki ga je dobila s sporazumom banovina Hrvatska. Tu treba omeniti zlasti vse zahteve, da dobi Zagreb glavne podružnice vseh državnih in od države privilegiranih denarnih zavodov, te podružnice pa tudi svojo avtonomijo. Nadalje zahteva, da dobi Zagreb inšpektorat monopolne uprave in da tudi ta inšpektorat vodi svoje posle samostojno. Vse te in podobne zahteve naj dajo banovini Hrvaški samostojno gospodarsko življenje, da se uveljavljajo politika sporazuma tudi v gospodarskem življenju.

Mnenja pa smo, da se ta politika ne bi smela omejevali le na banovino Hrvatsko, temveč bi morala veljati za vso državo, ker je to tudi sporazum sam naglasil, ko je proglasil načelo edinstvene trgovinske in carinske politike na vsem ozemlju Jugoslavije. Zato tudi mislimo, da se spomenica v nekaterih točkah nepotrebno omejuje le na banovino Hrvatsko. Tako n. pr. z zahtevo, da se krošnjarstvo zatre le na ozemlju Hrvatske. Krošnjarstvo je zlo za vso trgovino in naj se pojavi kjer koli. Vse trgovstvo Jugoslavije — in ne le hrvatsko — zahteva, da se krošnjarstvo zatre. Prišli bi tudi do nemogočih razmer, če bi se krošnjarstvo prepovedalo le v eni banovini. V tem primeru bi bile druge banovine naravnost prisiljene, da izdajo proti krošnjarjem iz Hrvatske posebne ukrepe, ker bi jih ti sicer preplavili. Kar naenkrat bi tako dobili zidove med banovinami in načelo enotnega trgovinskega ozemlja bi bilo podrto. Enako nemogoča je omejitev prepovedi veleblagovnic le na banovino Hrvatsko. Tudi veleblagovnice so splošna trgovska zahteva in složno so se tudi dejansko borili proti veleblagovnicam hrvatski, srbski in slovenski trgovci. Podobno je še z mnogimi drugimi zahtevami, ki jih navaja spomenica.

Da so hrvatski gospodarski ljudje omejili te svoje zahteve le za Hrvatsko, se pač more razumeti tako, da zahtevajo le to, kar se njih direktno tiče, da pa prav nič ne nasprotujejo, če gospodarski ljudje iz drugih banovin postavijo iste zahteve. To stališče je sicer razumljivo, ni pa tako dalekovidno, kakor je stališče, ki izvira iz zavesti solidarnosti vseh gospodarskih stanov v državi.

Kajti večina zahtev spomenice je takšna, da morejo gospodarski ljudje iz drugih banovin sprejeti te zahteve kot svoje. Mislimo, da je s tem mnogo bolj poudarjena njih upravičenost, s tem pa tudi dosežena večja gotovost za njih realizacijo.

Jasno pa je, da bi bilo preveč zahtevano od hrvatskih gospodarskih ljudi, da bi oni sami vodili boj za uresničitev zahtev, ki jih navaja spomenica, temveč bi morali njih prizadevanje podpirati tudi gospodarski ljudje iz drugih banovin. Z ene ko z druge strani treba storiti potrebne korake, da

se more solidarnost gospodarskih ljudi uveljaviti. Zato označujemo mi zahteve hrvatskih gospodarskih ljudi tudi kot svoje zahteve, seveda s primerno prilagoditvijo za Slovenijo. S tem pa nastaja tudi dolžnost slovenskih gospodarskih ljudi, da stopijo v stik s hrvatskimi in tudi srbskimi gospodarskimi

ljudmi in da se spomenica hrvatskih gospodarskih ljudi razširi v spomenico vseh gospodarskih ljudi Jugoslavije. Na ta način bi se dobila tudi podlaga za sodelovanje vseh gospodarskih ljudi in prepričani smo, da bi bilo to v korist vsemu gospodarstvu Jugoslavije in tudi hrvatskemu.

nančna potreba, da pa se bo mogel kriti ostanek s krediti, valuta pa da s tem ne bo tangirana. Nobena posojila se ne bodo več najemala. Potrebni denar se bo dobil kratkoročno, kar pomeni, da se bo znova razširilo menično finansiranje. Premoženska oddaja se ne namerava.

Nova vojno-gospodarska uredba potrjuje naziranje, da je brez spremembe politike vsak poskus gospodarske ali finančne ureditve situacije nemogoč. Tragika te situacije je v tem, da izvira ena iz druge. Brez oboroževanja se brezposelnost ne bi mogla odpraviti, iz tega nastale gospodarske in finančne težave pa se morajo premagati z zunanje političnimi uspehi, tako nastala poostrena mednarodna napetost pa sili zopet k močnejšemu oboroževanju ter povzroča nove večje težave. Pravi circulus vitiosus.

V preteklih šestih letih narodno socialistične gospodarske in finančne politike se je izkazalo, da sta ogromno kreditno razširjenje zvezano z vedno večjimi neproduktivnimi investicijami ter je istočasna omejitev proizvodnje konsumnega blaga privedla do inflacijskih pojavov, čeprav se je skušalo s takim imenovanjem vodenjem konsuma ter nadzorom nad cenami to nevarnost pregnati. Življenjska ravan prebivalstva se je stalno nižala, kar sledi že iz tega, ker so se pri istem narodnem dohodku ko leta 1929., davki in dajatve skoraj podvojile. Inflacijski moment se kaže tudi v velikanskem povečanju obtoka plačilnih sredstev, ki je koncem avgusta dosegel 13 milijard RM.

Blagovna lakota je v Nemčiji v zadnjem času dosegla veliko mero in se skuša na vsak način zadovoljiti. Poleg tega je nastalo v zvezi z vojnimi napovedmi kopičenje denarja in blaga, da so postali prej navedeni ukrepi neizogibni, ali pa bi se razpasli v najkrajšem času v divjo inflacijo in razvrednotenje denarja. Finančno je položaj rajha težaven, ker sta postala denarni in kapitalni trg zaradi državnih zahtev praktično funkcijsko nesposobna, da si mora rajh za nadaljevanje svojih investicij pomagati te z nadaljnjim razširjenjem kreditov. S tem pa nastaja nova kupna sila, ki pa najde prazne trge, da je treba to kupno silo uničiti. Z drugimi besedami daje država novo delo in zvišan dohodek, ovira pa konsum ter ga reducira, kar pomeni, da se življenjska ravan znižuje. Ti ukrepi, izdani ob začetku vojne osvetljujejo znova, kako zelo so se te sicer šele med vojno pritegnjene rezerve v Nemčiji že v naprej konsumirale.

K novim meznim določilom je omeniti, da so težave nabave v zadnjem času povzročile rastoča mezna gibanja in da je izgledalo splošno zvišanje mezd kot neizogibno. Kot tipičen primer treba omeniti v aprilu izvršeno novo ureditev mezd rudarjev. Očividno ta poskus ni dal zaželenega uspeha, ker kljub višjim mezdam niso storitve narasle. Vprašanje pa je, če mezna določila vojno-gospodarske uredbe ne bodo še bolj pritiskala na storitve.

Ker nova uredba občinstvu še ni znana, se še ne more ugotoviti nikaka reakcija. Brez dvoma pa bo imela velik učinek na vseh poljih gospodarstva, financ in borze, da socialnih momentov niti ne omenjamo.

Dvig cen in vojna psihoza Neutemeljeni napadi na trgovce

Zaradi izrednih dogodkov, ki jih preživljamo, se je naravno lotilo prebivalstva znatno vznemirjenje, čigar posledice se kažejo vsepovsodi. Tako so si mnogi začeli v spominu na pomanjkanje v svetovni vojni delati zaloge živil in neobhodno potrebnih življenjskih potrebščin. Drugi so začeli zbirati denar in ne plačajo računov, ker so prepričani, da je v hudih časih najboljše imeti dosti gotovine. Nastala je skratka vojna psihoza z znanimi njenimi posledicami. Kadar pa je večje povpraševanje po blagu, naravno tudi zraste njegova cena. Če pa naraste povpraševanje v napetih časih, ponujajo ljudje tudi sami od sebe višje cene, samo da dobe blago.

Ta vojna psihoza sicer ni dolgo trajala, bi pa trajala še mnogo manj časa, če bi se s poklicane strani storilo vse potrebno za pomirjenje prebivalstva. Itak treba priznati, da se je v splošnem prebivalstvo naglo pomirilo, k čemer je pač največ pripomogla naša nevtralnost in nevtralnost sosednih držav.

Zaradi neljubih posledic, ki so jih povzročili razburljivi dogodki,

pa so smatrali nekateri za potrebno, da so kar na lepem naprtili trgovcem krivdno za dvig cen. Ti ljudje seveda niso pomislili, da se na tak način tudi ne zmanjšuje razburjenje, še manj pa so se trudili, da bi najprej ugotovili, če je njih obtožba tudi v resnici utemeljena. Kakor že mnogokrat, se je tudi sedaj brez utemeljitve in kar pavšalno obtožilo trgovce.

Zato smatramo za potrebno, da natočimo o vsej zadevi čistega vina.

Predvsem moramo ugotoviti, da trgovci sploh nimajo večjih zalog. Večje zaloge imajo naravno le grosisti, ki pa v današnjih časih tudi niso sami več gospodarji teh zalog. Mislimo, da ni treba, da bi govorili še bolj odkrito.

Ugotavljamo nadalje, da trgovci niso prav nič zvišali cen, temveč so ostale vse neizpremenjene.

Razburjenje pa so povzročali oni, ki so hoteli nakopičiti blago in ker jim trgovci niso mogli dati, kar so hoteli, so začeli govoriti, da zadržujejo blago trgovci. Stvar pa je v resnici naslednja. Trgovci se mora ozirati predvsem na svoje

stalne odjemalce in zato ne more dajati neomejeno blaga drugim, zlasti ne, ker tudi sam ne dobi blaga, kolikor ga hoče. Ze celo pa ne more dajati blaga na kredit (razen stalnim odjemalcem), ker tudi sam ne dobiva več blaga na kredit. Če so torej trgovci odklonili takšnim ljudem blago, so delali le pravilno in v interesu celote, ki takšnega kopičenja blaga ne more trpeti.

Mnogo bolj pravilno bi bilo, da bi se poklicani činitelji, namesto da nasedajo vsakemu vpitju proti trgovcem, malo bolj pozanimali za težavni položaj trgovcev. V zvezi s tem bi znova opozorili na krošnjarsko nadlogo. Kajti krošnjari so tisti, ki raznašajo v sedanjih časih v gospodarsko življenje največjo zmedo. Če se hoče v tako napetih časih, kakor so sedanj, napraviti red, potem se nelegalna trgovina ne bi smela trpeti v nobeni oblasti.

Tu je treba napraviti red, ne pa groziti trgovcem in klicati na dan celo predpotopni zakon o pobijanju draginje, ki je naperjen le proti najmanjšim, velike pa pušča čisto proste.

Totalno vojno gospodarstvo v Nemčiji

Pod tem naslovom piše »Neue Zürcher Zeitung« naslednje:

Ceprav so pristojna nemška mesta v zadnjih letih vedno znova poudarjala, da igra denar le sekundarno vlogo, so vendar finančna vprašanja dobivala vedno večji pomen. Akutna finančna kriza ob koncu leta je še v svezem spominu, ravno tako tudi novi finančni načrt, ki se je že kmalu po uveljavljanju izkazal kot malo srečna rešitev. Kakor že v zadnjem letu za časa českoslovaške krize, tako so tudi zadnji politični dogodki in nadaljevanje narodno socialistične ekspanzije postavile gospodarske in finančne programe na glavo. Nemška vlada je ustanovila nove organizacije za izvajanje totalnega vojnega gospodarstva. Pred kratkim imenovani ministrski svet za državno obrambo je začel svoje delovanje z uredbo, ki bo globoko vplivala na nemško gospodarstvo in iz katere bodo izhajale tudi socialne posledice, ki se sedaj niti ne morejo pregledati.

Ravnokar izdana vojno-gospodarske uredbe ugotavlja uvodoma, da morajo vsi »rojaki« v sedanjih razmerah dati žrtve za varnost domovine. Vojak žrtvuje svoje življenje, drugi pa morajo omejiti svojo življenjsko ravan. Uredba v podrobnostih določa:

Kdor zadržuje, uniči ali spravi na stran za prebivalstvo važne surovine in proizvode, se kaznuje z zaporom, ječo ali smrtno kaznijo. Kdor brez upravičenega vzroka

zadržuje denar, se kaznuje z ječo. Na dohodke nad 2400 RM letno se pobira vojni dodatek na dohodnino. Dodatek znaša 50% dohodnine, vendar sme znašati največ 15% dohodka. Dohodnina z dodatkom vred sme znašati največ 65% dohodka. Od piva in tobaka se pobira 20% vojni dodatek. Davšćina od žganja se zviša z vojnimi dodatkom od 275 na 375 RM na hektoliter. Za penec vina se plačuje poseben dodatek od pol do 1 marke za steklenico. Ta določila stopijo v veljavo 11. septembra 1939.

Dežele, vključno Hamburg, morajo dati državi vojni prispevek v višini 15% dohodkov od dohodnine, družbenega davka in prometnega davka. Občine morajo dati 2,5% zemljarine od kmetijskih in gozdnih posestev, 5% zemljarine od drugih posestev, 7,5% obrtnega davka in 10% meščanskega davka državi kot vojni prispevek. Pri tem pa se davčne postavke za tekoče leto ne smejo zvišati. Tudi javno-pravna telesa morajo plačati vojni prispevek.

Mezde se znižajo. Državni zapnik in posebni zapniki morejo mezde in plače navzgor omejiti ter določiti delovne pogoje. Dodatki za nadure, delo ob nedeljah in praznikih in za nočno delo odpadejo. Predpisi o dopustih izgube veljavo. Prekrški se kaznujejo z zaporom ali z ječo.

Cene se morajo določiti po načelu vojno-zavezanega narodnega

gospodarstva. Cene se morajo znižati v skladu z meznimi prihranki, kar pomeni, da se višji davki ne smejo prevaliti. Prosto voljne socialne dajatve se pri kalkulaciji ne smejo upoštevati. Blago in storitve se ne smejo s pomožnimi snovmi, vozinami itd. podražiti, če je uporaba tega blaga povzročena le za posebno gospodarsko panogo in če po načinu, količini in izviru ni združljiva z načeli varčnega gospodarjenja. Vezane cene (kartelne cene) se morajo znižati, zlasti če so se določile zaradi pomanjkanja zadostne konkurence. Tako doseženi prihranki se morajo oddati naprej.

Novo uredbo so podpisali: Göring, Hess, Frick, Funk, Lammers in Keitel.

V oficialnem komentarju se opozarja, da je bila ta uredba izdana, da dobi vojak zavest, da tudi domovina prinaša žrtve. Nihče ne sme tako živeti kakor v miru. Določila so naperjena proti kopičenju denarja in služijo posnetku konsumne moči. Občine naj se vzgoje k varčnemu gospodarjenju. Mezna določila so potrebna, ker bi javna naročila privedla do nemogočih razmer. Vseeno pa naj se resnično zvišana storitev nagradi s primernim večjim dohodkom. Pri velikem številu javnih naročil se računa, da bo dosegla država prihranek več milijard mark. Ti višji dohodki in prihranki se cenijo tako visoko, da se sicer ne bo mogla kriti celotna fi-

Število lokalnih telefonskih pogovorov se omeji

Poštno ministrstvo je izdalo naslednji odlok:

Telefonski naročniki v naših velikih mestih imajo mnogo večje število pogovorov kakor naročniki v katerem koli evropskem mestu. Razlog je v tem, ker ni uporaba telefona prav nič omejena, posledica tega pa je velika obremenitev telefonskih central.

Ceprav so naše telefonske centrale proračunane za večji promet, vendar ne morejo telefonske centrale obvladati prometa. Tako veliki telefonski promet pa tudi preveč obremenjuje aparate ter je nastala nevarnost, da bi se mogel telefonski promet deloma ustaviti.

Ugotovilo se je, da se tako velik promet ustvarja s pogovori, ki jih pač ni mogoče klasificirati za njihne. Zato je poštini minister, da bi omogočil pravilno telefonsko službo ter pravično izkoriščanje telefonskih aparatov sklenil, da se uvede plačevanje telefonske pristojbine po številu izvršenih telefonskih pogovorov.

Kot prvi korak za pravilno določitev telefonske tarife je minister podpisal odlok, s katerim ostaja v veljavi telefonska tarifa, ki velja danes, vendar pa se vsakemu telefonskemu naročniku omeji število telefonskih pogovorov na največje mesečno število pogovorov, za vsak pogovor nad to število pa se plača pol dinarja posebne pristojbine. Največje dopustno število telefonskih pogovorov se določa takole:

Za naročnike prve skupine na 500 pogovorov mesečno; za naročnike II. skupine po 370, III. na 270, IV. na 170 in V. skupine na 120. Vsak nadaljnji pogovor velja pol dinarja.

Pri številu pogovorov se štejejo samo pogovori, ki izvirajo od telefonskega naročnika. Če se naročnik odzove na poziv, potem se ti pogovori ne štejejo.

V telefonskih centralah so za vsakega telefonskega naročnika številci, ki zabeležijo številko, ki kliče pogovor. Če se pri klicu neke številke dobi znak »zasedeno«, potem števec nič ne zabeleži.

Telefonski naročniki naj zato sami pazijo, da ne izkoriščajo telefona v preveliki meri. Tako uradno sporočilo o novem načinu plačevanja telefonskih pristojbin. Seveda pa se bodo s to novostjo tudi znatno zvišali dohodki poštne ministrstva. V tem je tudi zadnji vzrok odloka.

Kontrola uvoza iz neklinirinskih držav

Finančni minister je podpisal naslednji odlok:

1. Začenši z 12. septembrom 1939 se uvaja splošna kontrola uvoza blaga iz držav, iz katerih se plača uvoz v svobodnih devizah. Od tega dne se torej ne more uvoziti v državo niti ocariniti blago, ki se uvaža iz neklinirinskih držav, če se ni predhodno dobilo dovoljenje odbora za uvoz pri devizni direkciji Narodne banke.

2. Devizni odbor pri Narodni banki se pooblašča, da more uvesti kontrolu uvoza za posamezne predmete, tako za klirinške ko neklinirinske države z omejitvijo izdajanja deviznih potrdil in podobnih uprekov. Te omejitve se bodo razglasile po tisku in pooblaščenih denarnih zavodih.

Prodajna centrala za sladkor je bila ustanovljena

Na podlagi uredbe o ustanovitvi prodajne centrale za sladkor je bila v Beogradu pretekli teden ustanovna skupščina za to centralo. Za predsednika odbora te centrale je bil izvoljen dr. Lesić, član upravnega odbora sladkorne tovarne v Crvenki. Za komisarja finančnega ministra je imenovan dr. Zvonimir Kralj. Prodajna centrala za sladkor bo začela obratovati najbrže ta mesec.

Zahteve hrvatskih gospodarskih ljudi

A kaj je s slovenskimi zahtevami?

V Zagrebu je bila 8. septembra seja delovnega odbora vseh hrvatskih gospodarskih zbornic, na kateri se je razpravljalo o najnujnejših zahtevah hrvatskega gospodarstva. Sejo je vodil predsednik zagrebske trgovinske zbornice dr. Krasnik.

Uvodoma se je predsednik dr. Krasnik spominjal uspešne borbe dr. Mačka, nakar je seja soglasno sklenila, da se pošljejo pozdravne brzojavke predsedniku dr. Mačku in vsem sedanjim hrvatskim ministrom ter banu Hrvatske. Nato je seja sprejela posebno spomenico, v kateri so navedene najbolj nujne hrvatske zahteve. Objavljamo zahteve hrvatskih gospodarskih ljudi v želji in pričakovanju, da bodo podobno spomenico izdelali tudi slovenski gospodarski ljudje, ker tudi slovensko gospodarstvo nujno potrebuje, da se že enkrat njegove stokrat povedane in utemeljene zahteve uresniči.

1. Spomenica naglašuje nujno potrebo, da se čim prej izda uredba o določitvi pristojnosti banovine Hrvatske, da bi ta mogla čim prej začeti svoje plodovito delo.

2. Obrtni zakon naj se revidira v smislu zahtev gospodarskih zbornic, zlasti z namenom, da se zatere vsako nelegalno delo ter da se prepreči vstop nekvalificiranih ljudi v gospodarstvo.

3. Čim prej naj se revidira način obdačevanja gospodarstva na Hrvatskem ter naj se pritožbam proti sklepom reklamacijskega odbora prizna odložilna moč.

4. Revidira naj se uredba o posebnem obrambnem prispevku.

5. Za banovino Hrvatsko naj se razveljavi invalidska uredba in izda nova, v kateri se bodo upoštevali predlogi gospodarstva.

6. Spremeni naj se uredba o narodnem sanitetnem fondu ter odpravijo v njej predvidene dajatve.

7. V zvezi z devizno politiko Narodne banke naj se ustanovi centralni devizni odbor, v katerem morajo biti tudi zastopniki hrvatskega gospodarstva. Pri podružnici Narodne banke v Zagrebu naj se ustanovi uvozno-izvozni odbor za banovino Hrvatsko, v katerem naj sodelujejo kot pravi člani pridobitniki, ki jih predlagajo zbornice.

8. Odpravi naj se Privilegirana družba za izvoz kmetijskih proizvodov (Prizad)!

9. Iz pristojnosti Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine naj se izloči ozemlje banovine Hrvatske, za katero naj se ustanovi samostojen zavod. V novem zavodu se mora zajamčiti sodelovanje gospodarskih zbornic. Dokler se novi zavod ne ustanovi, naj se zagotovi polno sodelovanje gospodarskih ljudi v sedanjem zavodu.

10. Banovina Hrvatska naj stori takoj potrebne korake pri pristojnih ministrstvih, da se takoj uredi vprašanje izvoza in uvoza tako v klirinške ko tudi v neklinirinske države ter v vojskujoče se in nevtralne države.

11. Železniški vozni park naj se pravično razdeli, ker v banovini Hrvatski ni zadosti tovornih vagonov. Stori naj se vse potrebno, da se v tujini zaostali tovorni vagoni čim prej vrnejo.

12. Nujno naj se izda uredba o industrijskih prodajalnicah in podružnicah veletrgovin na ozemlju banovine Hrvatske po predlogu gospodarskih zbornic.

13. Sedanja uredba o veleblagovnicah naj se razveljavi in izda nova, s katero naj se ustanavljanje veleblagovnic popolnoma prepove.

14. Reši naj se vprašanje proizvodnje in prodaje kavčukastih oponk v interesu ljudskega zdrav-

ja, usnjene industrije, trgovine in obrta.

15. Narodna banka naj ustanovi v Zagrebu glavno podružnico, v katere delokrog naj spadajo tudi vse podružnice na ozemlju banovine in kateri naj se da v dispozicijo ves denar, ki po ključu prebivalstva in gospodarski sili pripada banovini Hrvatski.

16. Iz temelja naj se spremene predpisi o kreditiranju gospodarstva po Narodni banki ter samostojnih podružnicah državnih denarnih zavodov, ter naj se omogoči gospodarstvu, da se more posluževati kreditov na podlagi hipotek s solomencami.

17. Razveljavijo naj se zakonska določila, s katerimi se centralizirajo razni fondri in ustanove, pupilni denar in sodni depoziti.

18. Vsi državni in od države privilegirani denarni zavodi morajo imeti na Hrvatskem samostojne zavode s sodelovanjem gospodarskih ljudi v njih upravah.

19. Revidira naj se seznam blaga, za katero je predpisano devizno-uvozno potrdilo oziroma dovoljenje za izvoz.

20. Nujno naj se izvede revizija socialne zakonodaje ter odrede svobodne volitve v vseh socialnih ustanovah.

21. Izda naj se uredba o oprostitvi gospodarskih ljudi in gospodarskih pomočnikov, motornih vozil in gospodarskega voznega parka za primer vojaških vaj večjega obsega delne ali popolne mobilizacije ter zagotovi obvezno konzultiranje gospodarskih zbornic pri oprostitvah.

22. Revidira naj se uredba o minimalnih mezdah.

23. V Zagrebu naj se ustanovi carinski urad z vsemi pravicami in dolžnostmi kakor jih ima beograjski urad.

24. Izda naj se komentar k carinski tarifi, da se odpravi neenako carinjenje na posameznih carinarnicah.

25. Nujno naj se uredi subvencioniranje naših pomorskih prog z ozirom na potrebo uvedbe novih prog za izvoz oziroma uvoz.

26. Izvrše naj se priprave za ustanovitev pomorskega sveta, v katerem naj sodelujejo tudi gospodarski ljudje ter naj se razširi pristojnost direkcije pomorskega prometa v Splitu, ki naj postane centralna oblast s sedežem v Splitu.

27. Revidira naj se razvrstitev kreditov iz posojila za javna dela, ker je sedaj Hrvatska zapostavljena.

28. Zagotovi naj se odgovarjalno sodelovanje zastopnikov banovine Hrvatske v upravnih odborih delovanju in razdeljevanju čistih dobičkov skupnih ustanov, kakor so državna razredna loterija, uprava monopolov, družba »Silos« itd.

29. Dokler se ne ustanovi samostojna monopolska uprava za banovino Hrvatsko naj se ustanovi za banovino Hrvatsko posebni inšpektorat, z vsemi pravicami, ki jih ima monopolska uprava. Zlasti pa, da bo pristojen za izdajo dovoljenj za veleprodajo monopolnih predmetov, nadalje za izdajanje dovoljenj za saditev in za maloprodajo.

30. Revidira naj se sistem skupnih trošarin, ki naj se dele po banovinah po njih gospodarski kapaciteti.

31. Občinam in mestom naj se izdajo natančna navodila o sestavi proračunov ter izda nalog o največjem varčevanju in prepove naj se vsako zvišanje davščin.

32. Izpopolni naj se in pospeši poštno-brzojavni promet.

33. Revidira naj se železniška ta-

rifa, ki s svojimi previsokimi postavkami ovira gospodarstvo.

34. Pred revizijo obrtnega zakona naj se izdajo strogi predpisi o zatiranju krošnjarstva na ozemlju banovine Hrvatske. (Zakaj ne v vsej državi?)

35. S sodelovanjem gospodarskih zbornic naj se napravi vsaj za tri leta načrt za javna dela.

36. Izda naj se uredba o reorganizaciji strokovnega šolstva, ker je danes trgovski in obrtniški naraščaj večinoma brez strokovnega pouka. Čim bolj naj se podpirajo javno-pravne ustanove za pospeševanje gospodarstva.

37. Revidira naj se poslovanje vseh tujcev, ki so prišli v Jugoslavijo po 1. decembru 1918.

38. Imenujejo naj se strokovni trgovinski atašeji pri naših zastopstvih v tujini.

39. Revidira naj se odstotna lestvica skupnega davka na poslovni promet.

40. V interesu razvoja gospodarstva in zlasti industrije naj se ustavi uporaba predpisov o obmejnih teritorijih na ozemlju banovine Hrvatske.

41. V smislu določb § 60., toč. 4. obrtnega zakona naj se ustanovi poseben odbor pri banovini Hrvatski, v katerega naj se kooptirajo zastopniki gospodarstva.

42. Predpišejo naj se maksimalni ceniki mestnih trošarin in uvoznin ter banovinskih trošarin za vso državo po zaslišanju gospodarstva ter določijo naj se, da niti eno mesto ne sme biti izven rajona banovine.

43. Uvede naj se sistem pavšalnega pobiranja vseh trošarin na vino in žganje.

44. Pospeši naj se dovršitev unske železnice ter avtomobilske ceste Split—Sarajevo s podaljškom do Dubrovnika.

45. Takoj naj se odpravijo sedanje izvozne pristojbine v bivši primorski banovini.

46. Zgradi naj se proga Foča—Gacko—Bileće.

47. Zboljšajo naj se vsa pristanišča ter uredi plovnost Neretve do Metkovića.

48. Vprašanje pristanišča Ploče naj se ponovno prouči.

49. Revidirajo naj se pravice udeležbe na licitacijah za izdajanje tehničnih in gradbenih del.

50. Po načrtu naj se izvede elektrifikacija Hrvatske.

51. Uvede naj se racionalno gospodarstvo v šumah in rudah Hrvatske.

52. Revidira naj se pogodba z družbo »La Dalmatienne«, vse pravice države po tej pogodbi pa naj se prenesejo na banovino Hrvatsko.

53. Pri rečni plovbi naj se zagotovi banovini Hrvatski proporcionalni delež v materialnem in personalnem oziru.

54. Čimprej naj se skliče konferenca za spopolnitev železniškega omrežja v vsej državi in zlasti v Hrvatski.

55. Vprašanju tujkega prometa se naj posveti potrebna pažnja in čimprej spremeni sedanja uredba o pospeševanju turizma v smislu že predlaganih predlogov.

56. Predpiše naj se uredba o načrtnem razvoju avtobusnega prometa ter naj se odpravijo krivice, ki so se stobile pri podeljevanju koncesij.

57. Ne izdajajo naj se nikaki zakoni, uredbe ali naredbe gospodarskega značaja brez predhodnega obveznega zaslišanja gospodarskih zbornic, ki morajo o vseh teh predlogih konzultirati združenja v svojih območjih.

Delajte za napredek trgovskih organizacij!

Politične vesti

Italija ostane v sedanji vojni nevtralna.

Officialno so napovedale vojno Nemčiji Kanada, Irak in Egipt.

Min. predsednik Chamberlain je podal v spodnji zbornici izjavo o sedanjem položaju: Dejal je med drugim: Vse kaže, da je glavni načrt Nemčije, da udari z glavno silo na Poljsko. Morala in hrabrost poljskega naroda sta nezlomljivi kljub zgubam, ki so jih imeli v ljudeh in materialu. Francija in Anglija bosta dali Poljski novo finančno pomoč. Francija je izvedla mobilizacijo in stopila v kontakt s sovražnikom. Isti duh odločnosti vlada v Franciji ko v Angliji. Vojne priprave Anglije so bile pravočasno in v redu izvršene. Nato je govoril o potopu ladje »Athenie« po podmornici ter dejal, da so nemške podmornice do sedaj potopile tri ali štiri angleške trgovske ladje. Vsi potrebna protukrepi proti delu podmornic so bili storjeni. Nato je govoril o zračnih akcijah ter izjavil, da sta bili poškodovani najmanj dve nemški bojni ladji pri zračnem napadu na Wilhelmshafen. Angleška letala so vrgla na nemško ozemlje 10 milijonov letakov. Nadalje je govoril o evakuaciji Londona in drugih ukrepih v zaščito prebivalstva. Na koncu je naglasil, da so vse avtonomne vlade angleških dominionov in kolonij svobodno in pristojevoljno stopile na stran Anglije.

Na vprašanje v angleškem parlamentu, če se bodo kmalu začele na zapadni fronti angleško-francoske vojne operacije, da se razbremeni Poljska, ni hotel dati min. predsednik Chamberlain odgovora.

Francoska vojna poročila so zelo kratka in se izdajajo dvakrat na dan. Poročilo št. 8 pravi: Na fronti med Renom in Mozelo sovražnik naglo zbira svoje čete za učinkovitejšo obrambo. Kakor sledi iz poročil francoskih listov, so francoske čete zasedle nekatera gnezda za strojnice pred Siegfriedovo linijo. (Kakor znano je pas med Maginotovo in Siegfriedovo črto širok okoli 50 km.) Listi nadalje podarjajo, da se boji vrše izključno na nemškem ozemlju. Saarbrücken Nemci baje evakuirajo.

Nemško poročilo z istega dne pravi, da na francoski fronti še ni padel noben strel.

V Pariz so prepeljali prve ranjence s francosko-nemške zapadne fronte.

Francosko vojno poročilo pravi, da je borba v Posaarju v polnem teku in da je Saarbrücken obklopljen. Francosko poročilo nadalje pravi, da francoska vojska še ni prešla v pravi napad na Siegfriedovo linijo samo. Mestoma pa so francoske čete že prodrle do same linije. Sedaj iščejo Francozi najbolj ranljivo mesto na Siegfriedovi črti, kjer jo bodo skušali prodreti. Francoski listi pišejo, da je bil prvi namen francoske ofenzive že dosežen, ker so bili Nemci prisiljeni, da so poslali več divizij s poljske fronte na zapadno fronto. S tem se je dosegla razbremenitev Poljske.

Izšlo je prvo nemško poročilo o bojih na zapadni fronti.

Francoski listi pišejo, da je verjetno, da bo sedanja vojna trajala zelo dolgo, ker se bo na zapadni fronti razvila prava trdnjavska vojna.

Na Angleškem sodijo, da bo vojna trajala tri leta.

Nemška poročila še nadalje poročajo o uspešnem prodiranju nemške vojske proti Varšavi, kateri so se približali po nekih vesteh že na 30 km. Na južni poljski fronti so zavzeli Nemci mesto Novi Sonec ter prekorčili Dunajec. Nemci poročajo o velikem vojnem plenu. Tako pravijo, da so zaplenili nad sto topov, da pa zaplenjenih strojnica in drugega vojnega materiala še niso mogli prešteti. Tudi veliko število poljskih vojakov so ujeli.

Nemške čete še nadalje uspešno prodirajo na Poljsko ter so zasedle mesta Poznanj, Jaroslav, Rzeszow, Zvolen in Radom. Močne pozicije zapadno Poznanja so morali Poljaki izraziti brez boja, ker bi bili sicer v nevarnosti, da so od ostale poljske vojske odrezani.

Poljska poročila, ki jih deloma potrjujejo tudi italijanska, pravijo, da se poljska vojska umika v redu, čeprav nemška letala neprestano napadajo poljske čete. Nemci prodirajo po toku petih rek, ki tečejo okoli Varšave, po Narevi, Bzuri, Visli, Ravi in Piligi. Sodiijo, da bo dala tu poljska vojska odpor. Tu poteka tudi tretja obrambna črta Poljakov.

Za Varšavo se bije hud boj. Nemci poročajo, da bodo Varšavo v kratkem zavzeli, ker da odpor Poljakov popušča. Varšava gori na več mestih. Nemci nadalje poročajo, da so zavzeli Lodz.

Denarstvo

Tečaj nazadovali

Pretekli teden so borze poslovale le v petek, 8. septembra, in sicer le borzi v Zagrebu in Beogradu, ker ljubljanska borza na praznik ni obratovala.

A tudi zagrebška efektna borza prav za prav ni poslovala, ker ni javna roka intervenirala in so ostali državni papirji brez tečaja.

V Beogradu pa je javna roka intervenirala in zato tudi niso tečaji v tej meri nazadovali ko v Zagrebu. Tako je 31. 8. notirala vojna škoda v Zagrebu 445— din, v Beogradu pa 455-50 din. Zagrebški listi se zaradi tega zapostavljajo, kako so se tečaji v času borznih početnic spremenili, kažejo naslednje številke:

	31. 8.	8. 9.
2-5% vojna škoda	455-50	444—
7% investicijsko	99—	96—
4% agrarne	60—	59—
6% gozdne	80—	76—78
6% begluške	85—	82-50
6% dalmatin. agr.	81—	79—
7% Blair	93-50	91—
8% Blair	100—	97—

Na deviznem trgu je ostal tečaj klirinške marke neizpremenjen na 14'30 din, in sicer zaradi intervencije Narodne banke. Termiski Berlin ni notiral.

Grški boni so popustili. Ponujali so se po 31-25 din, a ni bilo kupecev.

Bančništvo v Romuniji

Romunija ima 471 bank, ki imajo skupno 6518 milijonov lejev kapitala. Več kot 10 milijonov lejev kapitala ima 355 bank, do 60 milijonov 98 in nad 60 milijonov lejev 18 bank. Teh 18 bank ima 2595 milijonov lejev kapitala ali 40% vsega kapitala. V bančnih poslih pa so te banke udeležene celo z 80%. V izkazih teh velebank se jasno kaže tudi finančno stanje v državi. Tako so lani v septembru padle vloge v teh bankah od 4287 na 3403 milijonov lejev. Kasneje pa, ko se je politična situacija pomirila, so se začele vloge zopet vračati ter je bilo od 874 milijonov dvignjenih vlog vloženih znova 740 milijonov lejev. Isto sliko kaže tudi gibanje kreditov.

Novi nemški bankovci

Nemčija je izdala nove bankovce po 5 mark, ki so se v Berlinu tudi že pojavili v velikem številu. Očividno bodo ti papirnati bankovci zamenjali kovance po pet mark, ki so bili dosedaj največji nemški kovanci. Nove marke se ne glase na rajhsmarke, temveč na rentne marke, torej na valuto, ki je svoje dni zaključila dobo inflacije. Od takrat je bila rentna marka zakonito plačilno sredstvo, a se bankovci rentne marke niso več izdajali. Kakor poročajo švicarski listi, se ne opaža v javnosti nikako vznemirjenje zaradi velikih količin novega papirnatega denarja. Trgovski svet se zaveda, da se mora v sedanjih časih obtok bankovcev povsod povečati.

Preskrba Slovaške z živili odvisna od Jugoslavije

Med Jugoslavijo in Slovaško je sklenjen dogovor, po katerem dobavlja Jugoslavija Slovaški vsak teden po 10 vagonov svinj, 10 vagonov masti in 5 vagonov slanice. S tem bi bile pokrite potrebe Bratislave in vseh podeželskih mest. Zaradi zadnjih zunanjskih dogodkov pa je nastala tudi na Slovaškem vojna psihoza in ljudje so začeli delati zaloge iz strahu, da bi mogla Madžarska ustaviti dovoz jugoslovanskega blaga. Drugih živil ima Slovaška zadosti, manjka pa ji tudi kolonialnega blaga.

Uredba o izplačevanju vlog

Uredba, ki smo jo objavili v zadnji številki, je bila le osnutek, ki ga je sicer objavil danes že vladni «Hrvatski dnevnik» kot definitivno besedilo nove uredbe, ki pa je bilo na seji ministrskega sveta v zadnjem hipu bistveno izpremenjeno. Zato objavljamo v nanašnji številki besedilo nove uredbe v celoti.

»Na podlagi § 113. finančnega zakona za l. 1939/40 ter na predlog ministrov za trgovino in industrijo ter za finance je predpisal ministrski svet naslednjo uredbo o izplačevanju vlog pri denarnih zavodih:

§ 1. — Vse obveznosti, nastale iz pogodb ter drugih pravnih poslov, katerih predmet je nalaganje denarja v hranjenje v kakršni koli obliki, ostanejo v veljavi ter se morajo vloge izplačevati po predpisih te uredbe, kakor tudi po dosedanjih predpisih, v kolikor jih ta uredba ne izpreminja.

§ 2. — Hranilne vloge na knjižice ter hranilne vloge na tekoče račune se mora izplačevati po naslednji lestvici:

- vsote do 5000 din brez ozira na višino vlog brez odpovedi,
- vsote nad 5000 din do 20.000 din po enomesečnem odpovednem roku,
- vsote nad 20.000 din do 50.000 din po odpovednem roku dveh mesecev in

č) vsote nad 50.000 din po tro-mesečnem odpovednem roku.

Zneski, ki se odpovejo, pa niso bili v roku dvignjeni, ostanejo na svobodno razpolaganje vlagateljev.

§ 3. — Terjatve po tekočih in drugih računih, katerih lastniki so protokolirane firme in drugi pridobitniki, se izplačujejo brez odpovednega roka, toda samo za stvarne potrebe. O stvarni potrebi se mora lastnik sporazumeti z dotičnim denarnim zavodom. V primeru spora odloča minister za trgovino in industrijo po svojih organih, v banovini Hrvatske pa ban Hrvatske.

§ 4. — Terjatve po tekočih računih in drugih poslih zasebnikov, ki jih ti potrebujejo za dovršitev že začetih zgradb, se morajo izplačevati brez odpovednega roka do zneska, s katerim se morejo urediti te obveznosti. V primeru spora se uporabijo določila prejšnjega člena.

§ 5. — Omejitve, predvidene v tej uredbi, se ne uporabljajo za terjatve Narodne banke, čekovne račune pri Poštni hranilnici, tekoče račune pri Drž. hip. banki, za terjatve enega denarnega zavoda proti drugemu in za terjatve zavarovalnic proti denarnim zavodom za izplačevanje odškodnine za elementarne nezgode in za zapadle življenjske zavarovalne glavnice. Istočasno se izvzemajo tudi terjatve javnih teles proti denar-

nim zavodom in samoupravnim hranilnicam.

§ 6. — Prenosi terjatev z enega računa na drugi račun pri istem denarnem zavodu se morejo izvrševati neomejeno, vendar pa s temi prenosi ne more nihče dobiti večje pravice, kakor jo je imel prvotni lastnik računa.

§ 7. — Na zneske vložene v gotovini po 7. septembru 1939. se predpisi te uredbe ne nanašajo.

§ 8. — S predpisi te uredbe se ne izpreminjajo predpisi o izplačevanju starih vlog pri denarnih zavodih, ki uživajo zakonsko zaščito po uredbi z dne 23. septembra 1934. z vemi njenimi izpremembami in dopolnitvami.

§ 9. — Odgovorne upravitelje denarnih zavodov, ki bi se pregrešili proti predpisom te uredbe, more kaznovati minister za trgovino in industrijo z denarno kaznijo do pol milijona din, denarnemu zavodu pa se more odvzeti pravica sprejemanja hranilnih vlog.

§ 9. — Dokler velja ta uredba, morajo denarni zavodi pošiljati vsak mesec Narodni banki vse potrebne podatke, ki bi jih Narodna banka od njih zahtevala.

§ 11. — Ta uredba stopi takoj v veljavo.

Podpisana predsednik ministrskega sveta Dragiša Cvetković in podpredsednik dr. Vladko Maček ter nato vsi ostali ministri.

Vsak napreden trgovec

prodaja le tako blago, s katerim svojim odjemalcem koristi.

Nudite tudi Vi Vašim odjemalcem v prvi vrsti naravno Rogaško slatino; s tem koristite njim in sebi!

Poljčah, p. Begunje na Gorenjskem za kolekcijo žit.

Kmetijska zadruga št. Vid pri Stični za kolekcijo 8 vrst krompirja.

Jevnikar Lovro, šolski upravitelj, št. Vid pri Stični za modele moderne kleti in polja in orodja za pridelovanje krompirja.

Banovinska kmetijska šola Grm pri Novem mestu za kolekcijo deset vrst krompirja.

Siferer Janez, posestnik, Žabnica, okr. Škofja Loka, za krompir Oneida in Rožnik.

Prav dobro oceno so dobili:

Trbove Jožef, posestnik, Sv. Krištof nad Laškem za ozimno rž in pšenico.

Sajovic Ciril, Velesovo, okraj Kranj za krompir Oneida.

Banovinska kmetijska šola št. Jurij ob j. ž. za zbirko pšenice.

Banovinska vinarska in sadjarska šola v Mariboru za dve vrsti pšenice in rži.

Sleme Franc, posestnik, Senčur, okr. Kranj za krompir Rožnik in Bintje in za ozimno rž.

Podposkar Ivan, posestnik, Korkica za krompir in pšenico.

Vrbnjak Slavko, posestnik, Stara nova vas, okr. Ljutomer za krompir Oneida in Rožnik.

Pilar Jernej, posestnik, Rupa, okr. Kranj za ozimno rž.

Banovinska kmetijska šola Rakičan za kolekcijo krompirja.

Kovačič Anton, posestnik, Mali vrh, okr. Novo mesto za pšenico.

Titan Janez, posestnik, Černe-lavei, okr. Murska Sobota za krompir.

Jenko Franc, Suha, okr. Kranj za ozimno rž, ječmen, oves in kolekcijo krompirja.

Miklavc Alojz, posestnik, Podmolnik, okr. Ljubljana za kolekcijo žitaric.

Ravninar Anton, župnik, Šmarje na Dolenjskem za kolekcijo žit in krompirja.

Dobro so bili ocenjeni:

Kamušič Jožef, posestnik, Ponikva za oves.

Kolman Janža, Polana, okr. D-Lendava za krompir.

Čas Ivan, posestnik, Šmartno pri Slovenjem Gradcu za kolekcijo žit.

Kardinar Ludvik, posestnik, Krapje pri Ljutomeru za kolekcijo krompirja.

Kline Stefan, Bohova, okr. Maribor, d. br. za oves Svalöf.

Razstava cvetja na velesjmu

je en sam razkošen vrt. Barve cvetja se mavrično prelivajo ena v drugo. Razstavljeno cvetje je bilo 8. t. m. ocenjeno. Člani komisije so bili: Načelnik kmetijskega oddelka Kraljevske banske uprave dravske banovine ing. Podgornik, ravnatelj velesjmske uprave dr. Milan Dular, tajnik centralnega Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani Andrej Škulj, predsednik centralnega vrtnarskega odseka Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani Josip Štrekelj in podpredsednica podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva Ljubljana Andreja Ključenko. Zapisnik je vodil tajnik centralnega vrtnarskega odseka Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani Joško Vavpotič. Cvetje in lončnice je že 4. t. m. ocenila odsekova komisija, v kateri so sodelovali Josip Štre-

Danes se zaključí velesjsem

Uspeh v naitežjih časih

Lepe uspehe je že dosegel Ljubljanski velesjsem, a na letošnji jesenski more biti posebno ponosen, ker je bil dosežen v najtežjih časih, ko se je morala cela vrsta velesjmov odpovedati. Tako je bil odpovedan velesjsem v Beogradu, predčasno je bil zaključen v Leipzigu, odpovedani pa so bili velesjmi v Varni, Bariju, Dunaju itd. Da se je ljubljanski v redu otvoril in tudi po programu zaključil ter da je proti koncu mogel ugotoviti celo rastoči obisk in vedno večje zanimanje, pomeni uspeh, h kateremu je treba čestitati.

Seveda pa je bil ta uspeh mogoč le zato, ker letošnji velesjsem v resnici nekaj nudi. Kmetijska razstava je nekaj izrednega in vsak obiskovalec je presenečen nad raznovrstnim, poučnim in bogatim materialom, ki ga nudi razstava. Le eno je treba obžalovati. Zaradi izrednih razmer je moglo kmetsko ljudstvo v zelo majhnem številu ogledati si velesjsem. Tisti, katerim je bila kmetijska razstava predvsem namenjena, niso mogli na velesjsem. Zato bi bilo nad vse prav, če bi se

kmetijska razstava drugo leto ponovila.

Upajmo, da bodo prihodnje leto razmere že ugodnejše in da bo kmetsko ljudstvo moglo priti na velesjsem in si ogledati razstavo, ki je v prvi vrsti namenjena njemu. Poleg tega pa bi se mogla prihodnje leto razstava še dopolniti. Dobro bi tudi bilo, da bi se izdal poljudno pisan vodnik po razstavi, da bi na ta način imeli obiskovalci čim več dobička od razstave.

In kako opozarja kmetijska razstava kmetovalce na nove možnosti dokodk, kažejo

rženi rožički,

ki so razstavljeni v oddelku zdravilnih rastlin. Ti rženi rožički se zelo mnogo uporabljajo v zdravilstvu in so edino sredstvo za ustavitev krvavenje porodnic. V zadnjem času pa se zelo uporabljajo tudi v nevrologiji. Že od l. 1853. se bavijo učenjaki z raziskovanjem rženih rožičkov. V zadnjih letih

pa se je posrečilo po mnogih poskusih dr. Walterju Hechtu, da je iznašel poseben postopek za pridobivanje rženih rožičkov. Ta postopek je tudi že patentiran. Jugoslaviji gre čast, da je takoj razumela pomen nove iznajdbe in so se prvi poskusi že izvršili z velikim uspehom v laškem okraju. Izvršil jih je Henrik Falter. Na pobudo kmetijskega referenta Zupana pa je sedaj na velesjmu razstavljeno, kako se pridobivajo rženi rožički. Postopek sam je zelo preprost. Potrebno cepivo in instrumente dobe kmetovalci brezplačno na razpolago, če dajo za pridobivanje, na razpolago svoje polje in potrebne delovne moči. Dobe seveda tudi vsa navodila, kako je treba postopati. Pridobivanje rženih rožičkov je zelo dobičkanosno. Na 1 ha se pridobi 200—500 kg rženih rožičkov, ki

Razstava zdravilnih zelišč

Na samorodnih zdravilnih zeliščih je Slovenija zelo bogata. Mnogo tega blaga izvažamo, še več ga pa porabimo kot domača zdravila proti najrazličnejšim boleznim, za prehrano in za pripravo zdravilnih likerjev. Razstava zdravilnih zelišč na velesjmu je urejena zelo pregledno, je lepa in ji obiskovalci velesjema posvečajo mnogo pozornosti. Dne 8. t. m. je razstavljeno blago ocenila posebna strokovna komisija. Odlično oceno so prejeli naslednji razstavljalci:

Mr. Ph. I. Oblak, lekarna št. Vid nad Ljubljano za razstavljene izdelke iz zdravilnih zelišč (mazilo Okama, kreme Kamila in olje Kamila).

Tvrška Bratje Tuma, Moste-Ljubljana za razstavljene eterična olja iz zdravilnih zelišč.

Semenogoiška razstava

Semenogojstvo je za kmetovalce velike važnosti. Čim bolj se bodo zanimali za umno semenogojstvo, tem lepše uspehe bodo dosegli pri obdelovanju zemlje. Na jesenskem ljubljanskem velesjmu imamo semenogoiško razstavo, ki bi si jo moral ogledati vsak napreden kmetovalec. Dne 6. t. m. so bili ocenjeni razstavljeni pridelki. Od-

dajo od 5.000 do 19.000 din čistega dobička, kakor je pač kmetovalec vestno opravljal svoje delo. Rž pri tem niti najmanj ne trpi, da ima kmetovalec od rženih rožičkov samo dobiček. Upati je, da se bodo naši kmetovalci te nove pridobitne panoge oprijeli in si zboljšali eksistenco.

Ze samo primer z rženimi rožički dokazuje, kako koristna je kmetijska razstava za kmetovalce, ki bi si jo zato tudi vsi morali ogledati. Zato je silno utemeljen predlog, da se kmetijska razstava drugo leto ponovi.

Uspešnost letošnje kmetijske razstave se vidi tudi iz priznanj strokovnih komisij razstavljalcem. O sadni in vinski razstavi ter o nagrajenih sadjarjih in vinorejcih smo že poročali. Danes navajamo še uspehe drugih oddelkov kmetijske razstave.

Drogerija Gregorič, kr. dvorni dobavitelj, Prešernova ulica, Ljubljana za razstavljena zdravilna zelišča za domačo uporabo.

Kmetijska družba r. z. z. o. z. v Ljubljani za razstavljena zdravilna zelišča za izvoz.

Phatos r. z. z. o. z. v Splitu za razstavljena eterična olja iz zdravilnih zelišč.

Jurij Falter, Jurklošter za gojenje rženih rožičkov.

Franc Zaletel, rastlinska destilacija št. Vid nad Ljubljano za razstavljene pijače iz zdravilnih zelišč.

Hamad d. s. o. j., Trogir za razstavljene izdelke iz zdravilnih zelišč.

Ti razstavljalci so prejeli zlato kolajno.

lično oceno so prejeli sledeči razstavljalci.

Semenogoiška postaja Beltinci, srez Dolnja Lendava za kolekcijo žit, krompirja in trav.

Poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani, Linhartova ul. za kolekcijo fiziola in pripravo slik o rastlinskih boleznih.

Banovinska kmetijska šola v

kelj, Josip Jermol, Andreja Ključenko in Oskar Kržišnik. Glavna komisija si je ogledala razstavo in je po svoji in na podlagi prvotne ocene dala sledečo dokončno oceno.

Odlično oceno so prejeli:

- Josipina Adamič za gomoljaste begonije, dalije, fuksije in astre.
Kržišnik Oskar za kakteje, dalije, gomoljaste begonije, astre.
Mrak Janez za velikocvetne križanteme in lavorje.
Kregar Josip za gomoljaste begonije, gloksinije, lilije, fuksije, dalije, gladijole, montbrecije, anemone, starice in mačehe.
Jermol Josip za gomoljaste begonije, dalije, gladijole in vrtnice.
Vavpotič Joško za Phylodendrom, chabaud nageljne, gomoljaste begonije, dalije, astre in calle.
Kaluža Anton za gomoljaste begonije, dalije, Euphorbia heterophylla, astre in gladiole.
Ključenko Andreja za vrtnice in dalije.
Vrtnarski odsek podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva Ljubljana-Vič za dekorativne rastline, astre, dalije, cinije, ciklame, gladiole, lantane, zajčke, montbrecije in gaillardije.

Prav dobro oceno:

- Jenko Frane za vrtnice.
Dolinsk Ivan za vrtnice.
Breitwieser Peter za vrtnice.
Jager Albert za montbrecije in astre.
Trunkelj Frane za vrtnice, gomoljaste begonije, vallote in petunije.
Stojkovič Albina za vallote in mešano rezano cvetje.
Jenko dr. Andrej za gloksinije, vallote, astre in hoye.
Bolnica za duševne bolezni Ljubljana za celosije, dalije, canna, datura arborea, coleus in floxe.
Zupan Meta za mešano rezano cvetje.
Komisija je mnenja, da je razstavni prostor premajhen z ozirom na razstavljeno cvetje in zaradi tega precej gosto. Hišica sicer ni v pravem kmetskem slogu, kakor tudi vrtiček, kateri je preveč stisnjen. V splošnem je razstava smotrno urejena in bogata, izvanredno poučna in zanimiva. Z ozirom na vedno večji tujski promet Slovenije je bila razstava zelo potrebna in je želeli, da odsek slične razstave čim večkrat priredi. Končna in splošna ocena razstave je odlična. Prav posebno pohvalo za ureditev razstave je izrekla komisija Oskarju Kržišniku, Josipu Kregarju, Josipu Jermolu, Jošku Vavpotiču in Francu Pirnatu.

Dobave - licitacije

Centralna direkcija drž. rudarskih podjetij v Sarajevu sprejema do 14. septembra ponudbe za dobavo raznega merilnega pribora, 29. septembra železnih vagonetov in materiala za gornji stroj (vljaki, žebli i. dr.); do 3. oktobra jamskih zidnih telefonov.
Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 15. septembra ponudbe za dobavo pocinkanih železnih sodov; 20. septembra kovanih osov in iz S. M. jekla; 28. septembra bo pismena licitacija za dobavo 4000 zimskih mornarskih volnenih maj.

LICITACIJE:
Dne 12. septembra bo pri Štabu za utrjevanje v Ljubljani pismena pogodba za dobavo lesenih sodov za vodo; 13. septembra strojev za električno vžiganje min, raznih kant za olje, benzinskih svetiljk, raznih merilnih pripomočkov, ključev, jeklenih ščetk, pil, strugal i. dr.
Dne 25. septembra se bo pri Upravi vojno-tehničnega zavoda Kragujevac sklepala pismena pogodba za dobavo raznih električnih vodov in vodov s svinčnim plaščem.

Dne 20. septembra bo v intendanturi štaba vrbaske divizijske oblasti v Banja Luki licitacija za dobavo razne ljudske hrane.
Dne 28. septembra bo pri Vojno-tehničnem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo čiste konjske žime.
Dne 26. septembra bo pri Štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za regeneriranje izkoriščenega ricinusovega olja; 30. septembra aparatov, pribora in kemijskih sredstev; 3. oktobra strojnih nožev, krožnih žag in centričnih svedrov.
Dne 2. oktobra bo pri Direkciji pomorskega prometa v Splitu licitacija za dobavo 123 dežnih plaščev; 14. oktobra bo pismena licitacija za dobavo dveh motorjev za motorne čolne.
(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Naš izvoz v Nemčijo pada

Pretekli teden je začel padati naš izvoz v Nemčijo. To padanje pa ni posledica kakih posebnih ukrepov, temveč je nastalo zaradi prometnih težav. Kakor vse države v Evropi, je tudi naša država zelo omejevala pošiljanje naših vagonov v tuje države. Kljub temu pa imamo danes v tujini okoli 700 tovornih vagonov in okoli 90 vlačilcev. Nemške oblasti so bile opozorjene, da bi se moralo čimprej rešiti vprašanje zagotovitve zadostnega števila vagonov za izvoz pridelkov. Nemške oblasti so to potrebo sedaj tudi same spoznale ter so že predlagale, da se začne pogajanja za ureditev tega vprašanja. Po nemških predlogih naj bi se uvedel nekak klirinški sistem za vagonne. Isto število vagonov, ki bi jih poslali mi čez mejo v Nemčijo, bi poslala Nemčija čez mejo v našo državo. Nemški vagoni bi se potem vrnili v trenutku, ko bi se naši vagoni vrnili iz Nemčije v pravičen stanju. Na isti način bi bi se uredil tudi prevoz blaga na vlačilcih. Pričakuje se, da bo to vprašanje v najkrajšem času ugodno rešeno.

Znova je zastal izvoz goveje živine v Italijo

Pred kratkim je bilo objavljeno, da se naša goveja živina redno izvažava v Italijo. Sedaj pa poročajo, da je izvoz goveje živine zopet zastal. Zastoj je nastal zaradi zahteve naše železniške direkcije, da se vagoni, v katerih se izvažava živina, ne pošljejo v notranjost Italije, temveč takoj iz Reke pošljejo nazaj v Jugoslavijo. Pričakujejo, da bo Italija tej zahtevi ustregla. Predpretekli teden je bilo poslanih na Reko 300 glav goveje živine, prihodnji pa jih bo poslanih 500, če bo seveda ugodno rešeno vprašanje reekspedicije naših vagonov.

Zastoj v izvozu goveje živine je nastal tudi zato, ker italijanski trgovci z živino niso mogli dobiti potnih listov za potovanje v tujino, pa čeprav so imeli uvozna dovoljenja. Tudi to vprašanje bo v kratkem ugodno urejeno.

Glede naših svinj trde italijanski trgovci, da so jim naše cene previsoke. Izvoz telet v svobodno cono na Reki se odvija redno, ker se vagoni, v katerih se teleta izvažajo, takoj vračajo v Jugoslavijo. Vsak teden se izvozi 200 do 300 telet.

Doma in po svetu

Banovinski odbor JRZ v Ljubljani je imel v nedeljo 10. septembra pod predsedstvom dr. Korosca sejo, na kateri je zlasti razpravljaval in sklepal o vsem, kar je potrebno za prenos kompetenc na posamezne banovine v smislu uredbe o razširjenju predpisov uredbe o banovini Hrvatski na druge banovine. Banovinski odbor JRZ je pri tem izrekel živo željo, da se v sedanjih težkih časih združijo vsi Slovenci v trdni disciplini na delo. Lep je ta apel banovinskega odbora JRZ, mnenja pa smo, da more odbor to željo uresničiti tudi brez posebnih apelov. Menda ni težko uganiti, kako se sloga doseže.

Izšel je veliki ukaz o amnestiji in pomilostitvi političnih krivcev. Ukaz o splošni amnestiji obsega kazenska dejanja po kazenskem zakonu in zakonu o zaščiti države. Od amnestije so izzete osebe, ki so bile obsojene zaradi sprejemanja podkupnine, zaradi vohunstva, osebe, ki so bile obsojene v službi vojske ali mornarice, osebe, ki so zbežale v tujino ali ki skrivajo svoje bivališče v državi. Nadalje se odpusti ostanek še neprestane kazni 52 obsojencem ter ustavi postopek proti 37 ljudem zaradi prestopka zakona o zaščiti države. Oprostilo se ostanek še neprestane kazni dr. Dragoljubu Jovanoviću in znižala kazen Damjanu Arnautoviću od 15 na 8 let. Zaradi atentata na dr. Milana Stojadinovića obsojenim bivšim poslancem Dragiši Stojadinoviću, Vasiliju Trbiću in Dragomirju Milovanoviću se črtajo vse

kazenske posledice obsodbe in se izpuste na svobodo.

Izšla je uredba o stroju oblasti v banovini Hrvatski. Izdali so jo kr. namestniki s protipodpisom bana dr. Šubišića. Po uredbi je odgovoren ban kralju in hrvatskemu saboru. Banska oblast (ne več banska uprava) se deli na 11 oddelkov, katerim ne bodo več načelovali načelniki, temveč starešine. Za bivšo primorsko banovino se ustanovi »spostava banske oblasti v Splitu«. Njen delokrog določa ban. Srezi ostanejo, ker bi bili »kotarji« v nastopu z ustavo. Za podbana je imenovan dr. Ivo Krbek.

Hrvatski frankovci, ki jih vodi znani dr. Budak, so se izrekli proti sporazumu, Dr. Budak je celo izdal letak, v katerem napada sporazum. Nekateri listi ostro nastopajo proti dr. Budaku ter mu očitajo nedoslednost. V resnici pa je dr. Budak svoji sedanjji politiki zvest, da je namreč vedno proti vsaki stvari, za katero je dr. Maček. Sicer pa se je frankovska politika že od nekdaj odlikovala po svoji posebnih potih.
Bana vardarske banovine Vladimira Hajduka-Veljkićevica je ustrelil policijski nadstraznik Bogoljub Ivanišević, ker je bil odpuščen iz službe.

Na seji ministrskega sveta se je razpravljalo o posebnih ukrepih da se prepreči vsako neupravičeno zviševanje cen za življenjske potrebine. Želeli bi bilo, da vlada ne bi izdala nikakih ukrepov, ne da bi zašlislala trgovske kroge. To stori tem laže, ker so tudi trgovci proti vsaki špekulaciji z živili in proti vsakemu zviševanju cen. Znano pa je, da izvira zviševanje cen navadno le od največjih firm, ne pa od malih.

Notranji minister je izdal naredbo, ki prepoveduje vsako nabiranje prostovoljcev za sodelovanje v vojski katere koli druge države.
Ministrski svet je izdal uredbu o ustanovitvi direkcije za proučevanje in organizacijo kmetijstva v svrhu prehrane prebivalstva.
Čespljev teden priredi ljubljanska mestna občina v času od 13. do 20. septembra. Ves ta čas se bodo smele česplje uvažati v Ljubljano trošarino prosto. Mestna trošarina na česplje znaša sedaj 25 par za kg.
Uprava bolnišnice v Šibeniku dolguje trgovcem za razne naba-

ve 2.200.000 din ter je sedaj zaprosila banko upravo, da ji nakaže ta znesek, da more poravnati račune trgovcev.
Industrijska šola se namerava ustanoviti v Karlovcu. Karlovac ima že svojo trgovinsko akademijo in več strokovnih šol.
Francoski državljani, inženirji in nameščenci, ki delajo v splitski ladjedelnici, so odpotovali v Francijo, ker so mobilizirani.
Na Jadranu je oživel v zadnjih dneh pomorski promet. Italija je obnovila svoje redne pomorske zveze z Egiptom. Italijanski parnik »Morosini« je zopet začel pluti po svoji stari poti. Več parnikov se je zateklo v splitsko luko.
V splitski cementarni »Split« je zopet nastala stavka delavcev. Stavka 700 delavcev.
Veliko število naših krošnjarjev in sezonskih ter drugih delavcev se vrača iz Nemčije. Njih prihranki so silno skromni, zlasti ker ne morejo zamenjati mark. Pa tudi sicer so doživeli mnogo težkih presenečenj.

Simplon-orientjski ekspresni vlak je začel zopet redno obratovati med Francijo, Italijo, Jugoslavijo in Turčijo.
Nemško poročilo, da je Varšava že padla, je bilo vsekakor prezgodnje, ker bitka za Varšavo še traja. Za poveljnika poljskih čet, ki naj branijo Varšavo do zadnje kaplje krvi, je imenoval maršal Rydz Smigly generala Krumo.
Nemška vojska, ki prodira na Poljsko, šteje po italijanskih vesteh 98 divizij.
Poljaki na Wester-platte pri Gdanskju so se po šestdnevni ju-naški obrambi vdali, ker jim je

zmanjkalo živeža in ker so bili že tri dni brez vode.
Nemška vlada ne bo sklenila premirja s sedanjo poljsko vlado, kakor poročajo švicarski listi, temveč le z novo. Novo vlado naj bi sestavila opozicija.
Slovaške čete so napadle Poljake z boka in jih prisilile k umiku. Slovaki so s tem znatno olajšali prodiranje nemških čet. Po angleških vesteh je bil sklenjen med Nemčijo in Slovaško dogovor, po katerem bi dobila Slovaška v primeru nemške zmage del južno poljskega ozemlja.
Številni begunci iz Poljske so prišli v Romunijo. Vojakov skoraj ni med njimi.
Sovjetska vojska pospešeno mobilizira svoje čete. V Moskvi so vojaške oblasti zasegale vse konje in vozove. Glavno središče mobilizacije je mesto Vitebsk v Beli Rusiji. V evropskih listih se živahno komentira ruska mobilizacija ter ugovarja proti komu je prav za prav namenjena.
Sovjeti naglašajo, da ruska mobilizacija ni naperjena proti Poljski.

Čez Rokavski preliv so začeli prihajati veliki transporti angleških čet, topništva, tankov in drugih vojnih potrebščin. Dosedaj se je izkrcalo v Franciji že 10 angleških divizij, katerih poveljnik je general Ironside. Angleške čete so bile takoj poslane na fronto.
Česka legija se je ustanovila v Londonu. Dr. Beneš je ob tej priliki izdal proglas na vse Čehe in Slovake, da vstopijo v to legijo.
Angleška letala so bila zopet nad Berlinom in so tudi to pot metala samo letake s Chamberlainovo proklamacijo.

Glavna kolektura Drž. razr. loterie

Vrelec sreče

Aloizij Planinšek

LIUBLJANA, Beethovnova ulica 14,

sporoča, da so bili glasom telefoničnega sporočila, dne 9. septembra izžrebani naslednji dobitki V. razreda 38. kola:

Table with multiple columns of lottery numbers and amounts. Includes entries like 91760, 97974, 40563, etc.

Zrebanje V. razreda 38. kola je s tem zaključeno.
Za I. razred novega 39. kola se bodo začele prodajati srečke 13. septembra, prvo žrebanje pa bo 14. oktobra.
Priporoča se vsem domača glavna kolektura državne razredne loterie »VRELEC SREČE«, Aloizij Planinšek, Ljubljana, Beethovnova ulica 14.
Celokupna uradna lista V. razreda 38. kola bo izšla tekom osmih dni.